

Tot het gaatje

Al heel jong was hij geïnteresseerd in de natuur en de wijde wereld.

Thijs de la Court (1955), wethouder te Lochem, kreeg tijdens zijn kleurrijke loopbaan een wijze les mee: dat duurzame ontwikkeling lokaal, van onderop moet komen. Toen hij in 2006 begon aan zijn wethoudersfunctie zat die les er al diep ingeprent. Dankzij zijn klimaatbeleid kreeg hij Lochem op de kaart.

Sinds de laatste Duurzame Top 100 gaat het door het leven als 'Groot inspirator voor lokale energieopwekking'.

BIOGRAPHY THijs DE LA COURT

✦ TEKST ASTRID VAN UNEN ✦ FOTOGRAFIE ANNE HAMERS

Een alleseter', noemt hij zichzelf, als het gaat om boeken. Van jongs af aan verslaafd aan het lezen. Het kwam dan ook goed uit dat vader directeur was van de Openbare Bibliotheek in Amsterdam. "Mijn vader was een workaholic, die ook op zondag beslist nog moest werken. Het gezin ging dan mee en dan zat ik in een doodstille bibliotheek heerlijk begraven tussen de boeken. Mijn moeder deed kunstacademie en is nu nog, op 87-jarige leeftijd, fanatiek aan het schilderen. Ze maakt prachtige schilderijen." Een van zijn voorvaderen was de vooraanstaande Leidse econoom en overtuigd republikein Pieter de la Court uit de zeventiende eeuw. In Leiden is nog een gebouw naar hem vernoemd. "De De la Court's zijn van oorsprong Hugonoten. Mijn voorvaderen zijn allemaal politiek actieve mannen geweest in de liberaal socialistische hoek. Moeder komt uit een vrijzinnig joodse ondernemersfamilie."

Hoe zat het politiek gezien binnen uw gezin?
"Mijn vader was een enorme bewonderaar van Joop den Uyl. Mijn ouders waren beide fel anti-koningshuis, anti-politic, anti-religie en antimilitaristisch. Mijn vader had dienst geweigerd voor Indonesië dus er was geen denken aan dat ik in dienst zou gaan. Ik kreeg uitstel en omdat mijn studie zolang duurde, werd het afstel. Maar ik heb wel vrijwillig vervangende dienstplicht gedaan bij de Raad van Kerken, bij de werkgroep Kerk en Ontwikkelingssamenwerking."

Dat is wel apart, gezien uw achtergrond.
Lachend: "Ja, dat lag niet helemaal in de lijn der verwachtingen."

En toen kreeg u ook nog een relatie met een gereformeerd meisje.
Weer lachend: "Toen ik naar de VU ging om biologie te studeren, zei mijn vader nog: 'Je komt niet thuis met zo'n gereformeerd meisje.' En hup, daar kwam ze, en dan nog een theologe ook. Maar goed, wat je gemeen hebt, is toch dat oudhollandse calvinisme, verant-

woordelijk zijn, verantwoordelijkheid nemen voor de medemens. Dat zit toch ingebakken."

U was al jong actief, onder andere bij met de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie.

"De NJN-tijd begon ergens op mijn twaalfde. Toen was net de Vietnamoorlog uitgebroken en beleefden we de democratiseringsgolf van 1968. Ik zat op het atheneum. Mijn ouders hadden een huisvriend, Armando (bekend schilder, beeldhouwer en schrijver, red.). Dat was een zeer imposante man met dito snor. Hij was in die tijd bokser en kunstenaar. Ik was een nerd, zat voortdurend met de neus in de boeken. "Op een dag vroeg hij mij: 'Ben jij tevreden met de wereld waarin jij leeft?' Ja, ik vond het wel fijn, want ik had mijn boeken, een goed contact met mijn ouders en mijn zus. Toen werd hij ontegenzeggelijk kwaad. Op tv was net een Vietnamees meisje getoond dat door napalm was verbrand. 'Hoe kun je hier toch gelukkig mee zijn?' vroeg hij boos. Als kind van twaalf schrok ik daar erg van. Op school waren er mensen die daar wat aan deden. Ik sloot me daarbij aan en ging direct folderen tegen de Vietnamoorlog. Maar dat mocht niet op het schoolplein, dus ging ik net buiten de paaltjes staan. Ik zag daar wel een missie in. "In die tijd was ik niet zo geïnteresseerd in school, maar vooral in de wereld om me heen en toen ben ik bij de NJN gegaan. De NJN was een oude SDAP-club van jonge natuurliefhebbers. Dat sprak mij erg aan. Ik heb in Amstelveen een eigen afdeling opgericht met vriendjes, en vriendjes van vriendjes. Alle zondagen stonden we om zeven uur op en trokken we de natuur in, later gingen we hele weekenden naar een gehoord boerderijtje, waar we alles zelf deelden. "Dat was een waanzinnige opleiding. Ik heb alle functies gehad die de NJN te bieden had. Zonder ouderen om ons heen konden we alles zelf bedenken, hoe we de weekenden inrichtten, waar we naartoe gingen, eigen fouten maken, gekke dingen doen en simpelweg met een vogelboekje op pad. Uiteindelijk ben ik bondsvoorzitter geworden en op mijn 23e moest ik weg. Dat gold voor alle leden, dan

"Mijn intentie was om professor te worden in de biologie. Ik vond dat vak het mooiste van het mooiste"

werd je te oud. Ik kijk er met plezier op terug; ik leerde er samenwerken, discussiëren... Die tijd was enorm vormend."

U koos biologie op de universiteit. Waarom?

"Binnen de NJN hield ik me bezig met zure regen, ook op Europees niveau. Toen reisde ik naar Canada voor een congres over zure regen en maakte daar kennis met allerlei anti-atoomgroepen. Dat was een enorme ervaring. We hoorden daar over WISE, de World Information Service on Energy, wat zijn hoofdkantoor in Amsterdam had. Na terugkeer uit Canada heb ik me daar aangemeld en ben er als vrijwilliger begonnen. Het was een internationale club met veel buitenlandse gasten. Daar heb ik ook mijn eerste boek geschreven over kernenergie in de Derde Wereld."

De studie duurde lang en De la Court vond een bijbaantje als student-assistent. Hij gaf drie maanden per jaar les in plantenmorfologie en plantensystematiek. Van dat inkomen kon hij een heel jaar leven.

"Mijn intentie was om professor te worden in de biologie. Daar was ik ook best fanatiek in. Ik vond dat vak het mooiste van het mooiste. In de eerste jaren zat ik elke dag als eerste om acht uur 's ochtends in het praktijklokaal. Ik deed onderzoek in de Nieuwkoopse Plassen naar kiezelwieren. Dat zijn algen met een kiezelzellaagje. Die zien er ontzettend mooi uit en ze blijven eeuwenlang bewaard. Met de kiezelwiertjes meet je de waterkwaliteit. Daar ben ik heel lang mee bezig geweest, totdat Nieuwkoop door inlaat van Rijnwater zwaar vervuild raakte en veel planten kapot gingen. Toen dacht ik: studeren is leuk, maar je moet wat aan het systeem doen. Ik heb toen al mijn materiaal aan het Rijksinstituut voor Natuurbeheer gegeven en heb me fulltime op WISE gestort, met een onderbreking van twee jaar vanwege de alternatieve dienst bij de Raad van Kerken."

En toen volgden er opeens drie jaar India, waar u met uw hele gezin naartoe ging.

"In die periode zat ik in besturen van onder meer Hivos en Natuurmonumenten. Ik had

“Als mensen zelf met het hart iets willen, dan gaan ze tot het gaatje”

via WISE veel internationale contacten gekregen en opeens vroegen mijn Indiase vrienden of ik naar hen toe wilde komen om er te werken voor een milieuoorganisatie. Ook mijn vrouw kreeg een vaste aanstelling. Toen hebben we de stap gewaagd en zijn naar Gujarat in noordwest India gegaan, waar we de enige blanken waren in een pure Hindoe-omgeving. Uiteindelijk zijn we daar 3,5 jaar gebleven.”

Wel een grote beslissing met twee kleine kinderen. “We wilden ergens in ons leven een aantal punten zetten en daarna opnieuw beginnen met alles wat we geleerd hadden. De belangrijkste les die we meekregen was dat duurzame ontwikkeling van binnen uit moet komen. De milieuoorganisatie waarvoor wij werkten, wilde geen financiering van het Noorden. Ze zeiden tegen me: zorg jij voor de randvoorwaarden waarbinnen wij ons werk kunnen doen, dan leer jij vervolgens van ons hoe wij het doen. Daardoor bleek de opbrengst veel groter. “We zaten in een semiwoestijngebied. Checkdammen moeten er in dit gebied voor zorgen dat het water tijdens de moesson niet wegstroomt, maar in de grond zakt. We stimuleerden dorpen dit zelf te gaan doen. Zo’n dam kon in een weekend gemaakt worden mits een heel dorp meedeed met zo’n duizend man. En zo gebeurde het ook. Dat werd iedere keer een culturele gebeurtenis met feest en al. “Eenmaal terug in Nederland heb ik al die ervaringen meegenomen. Na enkele kleine baantjes ben ik toen directeur geworden van het COS in Alkmaar. Het uitgangspunt daar was: ‘Denk internationaal, handel lokaal’. Daar heb ik uiteindelijk een bloeiende club van gemaakt.”

Wanneer sloot u zich aan bij GroenLinks? “Ik werd in 2000 lid, maar ik had toen nog geen politieke ambities. Ik houd als hobby bij en ik zocht in Egmond aan zee een imker-maatje. Dat werd een ‘Derper’, zoals echte Egmonders heten, die ook bijen hield. Hij zei: ‘Jij moet hier wethouder worden, iemand als jij hebben we hier nodig.’ Vier jaar later verhuisden we naar Lochem, omdat mijn vrouw hier predikante

werd. Toen we hier kwamen wonen, werd ik onmiddellijk gevraagd om actief voor GroenLinks te worden. Dat was een goede stap, want zo leerde ik de gemeentepolitiek kennen en tegelijk veel inwoners van Lochem.”

Is het fijn wonen hier? Enthousiast: “Ja! Ik woon in Exel, dat onder de gemeente Lochem valt. Het telt zeventig huizen en grenst aan het landgoed Ampsen. Prachtige natuur. Het is een typisch Achterhoekse samenleving, ze zijn hier minder direct dan in Amsterdam. Er heerst hier een hele zachte, open en behoorlijk progressieve cultuur.”

In 2006 werd u hier wethouder, nadat uw voorganger vroegtijdig vertrok na een crisis in het Lochemse college. En u begon als eerste met een duurzaamheidsbeleid, vanuit een nul-positie. “Er was bij mijn aantreden één beleidsmedewerker die de verplichte taken rondom duurzaamheid deed. In mijn COS-tijd had ik de Lokale Duurzaamheidsmeter ontwikkeld, een instrument dat inzicht geeft in de ambities en initiatieven van gemeenten op het gebied van duurzame ontwikkeling. Lochem scoorde toen een drie, inmiddels een acht of negen. “Ik wilde vanaf het begin een klimaatbeleid in Lochem, maar iedereen dacht aan Kyoto en dat voelde zo ver van het bed. Maar ze zeiden ook: ‘Als jij dat belangrijk vindt, dan gaan we dat doen.’ Inmiddels telt de gemeente vijf medewerkers op het gebied van duurzaamheid. Onze naam is bekend geworden in Nederland.” Lachend: “En dat is toch geen slechte prestatie voor een importwethouder. Wat er nu in Lochem gebeurt, is typisch India: het duurzaamheidsbeleid wordt breed gedragen en komt nu van onderop.”

De la Court staat inmiddels in de Duurzame Top 100 van Trouw, op nummer 72. De toelichting van de jury: ‘Doet veel om CO₂-uitstoot van de gemeente terug te dringen. Zo is hij initiatiefnemer van het project waarbij inwoners zonnepanelen kunnen leasen tegen een lage prijs, hij brengt burgers en boeren

BIOGRAPHY THIJS DE LA COURT

Geboren

Amsterdam, 15 november 1955

Studie

1967–1973 Atheneum B, Casimir Lyceum te Amstelveen
1973–1981 Biologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam (kandidaats)
2007–2008 Mediation, geregistreerd mediator

Loopbaan

1979–1980 Onderzoeker bij de Raad van Kerken
1980–1993 Project coördinator van de World Information Service on Energy (WISE)
1993–1996 Onderzoek coördinator bij Hind Swaraj Mandal, Rajkot, India
1996–1997 Onderzoek coördinator voor Ecozone B.V.
1998–heden Eenmansbedrijf Bureau Milieu en Samenleving
2000–2003 Directeur COS Noord-Holland Noord, Alkmaar
2004–2006 Coördinator Lokale Duurzame Ontwikkeling COS Nederland
2006–heden Wethouder Openbare Werken, Duurzaamheid en Groen in gemeente Lochem

Boeken

1984 Het Zure Regenboek
1988 Onze gezamenlijke toekomst, het Brundtlandrapport kritisch bekeken
1991 Verschillende Werelden, ontwikkelingsamenwerking in de jaren negentig
1992 A vision from the South

Privé

Getrouwd met predikante Corien Veenhuizen, twee kinderen

samen door afspraken te maken over de CO₂-uitstoot, en hij stelde ten doel om in Lochem in 2020 60 procent van de energie lokaal op te wekken. Groot inspirator voor lokale energie-opwekking.’

Zonnepanelen leasen, hoe kwam u daarbij?

“We hadden inderdaad het plan om zonnepanelen te laten leasen door de burgers en we begonnen aan een zoektocht naar de beste structuur. Ik zocht naar betrokken inwoners in mijn gemeenten die een coöperatieve energievereniging konden opzetten. Zij namen het eerste initiatief voor een bijeenkomst. Daar kwamen vijftig mensen op af met alle noodzakelijke disciplines, van energiedeskundige, installateur, account tot communicatiedes-

kundigen. Dat was zes weken voor de Dag van de Duurzaamheid in september 2010. Zij spraken af dat ze minstens vijfhonderd aspirant-leden binnen zes weken zouden werven. Het werden er ruim 650. In december hadden we er al duizend.

De la Court: “Parallel liep een groep die in het buitengebied bezig was. Ik vroeg hen een klimaatlandschap te creëren. Lochem heeft in 2030 geen CO₂-uitstoot meer. Hoe ziet het landschap er dan uit? Ik noemde een biovergistingsinstallatie of algenkweek als voorbeelden. Het is een groep van boeren en buitenlui en het gaat om een gebied van een paar duizend hectare, verdeeld onder vijftien boeren. Ze zeiden: ‘Dat willen we wel doen, maar dan

Wethouder Thijs de la Court: “Lochem scoorde bij mijn aantreden als wethouder een drie op de Lokale Duurzaamheidsmeter. Inmiddels is dat een acht of negen.”

moet jij je er niet mee bemoeien. Je mag fondsen werven, maar wij willen het geld zelf besteden.’ “Ze deden een nulmeting: wat is er per hectare nodig aan bijvoorbeeld water of bedrijfsvoering, en formuleerden zelf hun vragen. Kunnen we ervoor zorgen dat de koeien minder methaan produceren? Hoe kunnen we het aantal liters diesel naar beneden krijgen? Ze hebben nu een landelijk bureau ingeschakeld dat advies gaat geven. Ze krijgen hiervoor geld van de gemeente. Ook is er 45 duizend euro voor onderzoek naar windenergie voor LochemEnergie, zoals het burgerinitiatief voor het oprichten van een coöperatieve vereniging is gaan heten. Doel is om in 2020 60 procent van de inwoners op duurzame energie aangesloten te hebben. We hebben nu tweehonderd betalende leden. Als mensen zelf met het hart iets willen, dan gaan ze tot het gaatje.”

Maar dat leasen is niet gelukt?

“Daar hebben we vanwege de ingewikkelde constructie vanaf gezien. Als burgers gezamenlijk energie gaan opwekken en terug willen leveren aan het net, krijgen ze te maken met forse energiebelasting. Dus dat loont niet, en daar heb ik nu een harde lobby op gezet. Die belasting moet worden afgeschaft. Op zo’n twintig daken liggen inmiddels zonnepanelen en dat aantal moet wel groeien. We zijn nu experimentplek voor Slimme Meters geworden.” Sinds januari 2012 is de overheid begonnen met het plaatsen van de nieuwe meters tijdens een kleinschalige uitrol om ervaring op te doen met deze duurzame vernieuwing. Het is de bedoeling om vanaf 2014 de slimme meter aan alle huishoudens in Nederland aan te bieden. “Daardoor kunnen we nu een zonne-energiecentrale opbouwen, slim gebruik makend van de financiering van het Rijk. Ondanks de energiebelasting is het dan toch rendabel voor de inwoners om met zonne-energie aan de slag te gaan. En het enthousiasme om ermee te beginnen is groot.” ■